

Вацлаў Панкаўчын
(Václav Pankovčín)

А з неба будуць падаць вусені
(A z neba budú padat' húsenice)

Грымеў гром, бліскалі маланкі, дзьмуў гарачы вільготны вецер, але дождж ніяк не пачынаўся.

Адам бег праз лесапарк. Ён цяжка, глыбока дыхаў. У правым баку калола. У лёгкіх пякло: цыгарэты.

Грымеў гром, бліскалі маланкі, паветра было цяжкое: гарачае і вільготнае, але дождж ніяк не пачынаўся. Адам заповоліў бег, пасля спыніўся, каб крыху аддыхацца. Ён стаяў пад магутным каштанам, калі з неба пачалі падаць вусені. Адам хацеў зрабіць яшчэ адно кола, але навальніца проста вісела з неба, а таму ён палічыў за лепшае збегчы з гары ўніз да мікрараёна. Ён ужо не бег, толькі хутка ішоў. Ступакі ў спатнелых кедах пякло, нібыта агнём.

Бліскалі маланкі, грымеў гром, наўкол пацямнела, як ноччу, а з неба ўвесь час падалі вусені. Людзі спышаліся дадому, а вусені падалі ім на галовы і за каўняры, і людзі вытрасалі іх з-пад кашуляў, і маек, і блузак, іншыя хаваліся пад парасоны, нібыта ад дажджу, а ў аўтамабілях былі ўключаныя дворнікі, і на пярэдніх шыбах віднеліся размазаныя маленькія слізкія цельцы. Імі быў засланы ўвесь ходнік, і калі Адам ступаў на яго, то адчуваў, як раструшчвае іх нагамі.

Ён амаль дайшоў дадому, калі навальніца скончылася.

Тады засвяціла сонца і на ўсходзе з'явілася вясёлка. Зусім іншая, чым тыя вясёлкі, якія звычайна бываюць пасля дажджу. Яна была вусенева: зялёна-блакітная – ад самага светлага зялёнага колеру да самага цёмнага сіняга.

А калі крыху прыпякло сонца, вусені закруціліся ў капшучкі, і з капшучкоў пачалі вылуплівацца матылі. Белыя, жоўтыя, ружовыя, аранжавыя, чырвоныя, зялёныя, сінія, карычневыя, бэжавыя і бэзавыя, блакітныя і бірузовыя, барвовыя, шэрыя і чорныя, і мноства ўсялякіх іншых, магчыма, было і шмат такіх колераў, якіх няма ў колеравым спектры.

І калі яны разляцеліся па мікрараёне і паселі на сцены, і на балконы, і на бялізну, што сушылася на вяроўках, і на кусты, і на кветкі, і на лавачкі пад дрэвамі, мікрараён быў ужо не мікрараёнам, а матыльковай імперыяй.

“Цуда-юда”, – сказаў Адам, расправіў крылы і паляцеў.

Хутчэй мяне пабудзі!
(Rýchlo ma zobud'!)

Яму снілася, што ён не можа прагнуцца.

З усёй сілы ён хоча расплюшчыць вочы, але вочы яго не слухаюцца.

Хоча крычаць, але не можа.

Хоча падняць руку, але рука быццам прывязаная да коўдры.

Хоча варушыць нагамі, але не знаходзіць сілы.

Яму прыходзіць да галавы, што калі ён зараз жа не прачнецца, то памрэ. Але паміраць яму не хочацца!

Ён спіць удзень, а Дада сядзіць за сталом і штосьці піша, і ён марна спрабуе да яе дакрычацца, каб яна яго пабудзіла.

Ягонае цела яго не слухаецца, ён хоча ўстаць з ложка, але ў яго нічога не выходзіць. Напружыўшы ўсе сілы, ён расплюшчвае вочы: Дада сядзіць за сталом і штосьці піша, а ён не можа вымавіць ані слова. Ён спрабуе яшчэ раз, і яму ўдаецца штосьці прамычаць: (“Дада, хутчэй мяне пабудзі!”). Дада не чуе: на стале ціха грае радыё.

Пасля доўгага змагання са сном яму нарэшце ўдаецца падняць руку і ўдарыць ёй па коўдры.

Дада азіраецца на гэты гук і кажа:

– Ну што, баравік, нейкі ты неспакойны.

А ён дарэмна намагаецца прачнуцца і расплюшчыць вочы (якія ў яго, тым часам, зноў міжволі заплюшчыліся) і дарэмна намагаецца сказаць ёй: “Пабудзі мяне, бо я сам не прачнуся!”

Дада зноў адварочваецца і штосьці піша.

Ён хоча паварушыць нагамі, але яны нібыта здзержвалі, хоча падняць рукі, але не можа. Яму сніцца, што ён кудысьці падае. Кожную секунду падае кудысьці, прачынаецца і зноў падае.

Гэта ўжо не так, як калісьці: калі ён падаў з якога-небудзь дрэва ці з першага паверха дома. Цяпер ён падае ў цемру, у бяздонную прорву, адчувае, як ляціць уніз, як лёгкія вылятаюць у яго праз мозг, а мозг кудысьці знікае...

Ён лямантуе (Не, я не хачу, не хачу!), але голасу няма, а таму ён лямантуе зноў і зноў, лямантуе толькі сам сабе, бо ягоныя вусны настолькі сціснутыя, што праз іх не можа выйсці ніякі гук.

Ён напружвае ўсе сілы (Божа, як гэта цяжка!), перамагае сон і рэзка сядзе на ложку. Калі б гэта працягвалася яшчэ хвіліну, ён бы задыхнуўся.

Дада азіраецца і кажа:

– Ты падняўся ўжо?

– Я не мог прачнуцца.

– Але ж цяпер ты прачнуўся. Проста табе нешта снілася.

Ён зноў кладзецца, і: зноў падае. У гэты момант яму здаецца, што ён ужо напраўду не прачнецца.

(Ну і пляваць. Я падаю. Падаю ў глыбокую чорную дзірку. У пэўныя моманты гэта нават прыемна.)

Ён падае ў глыбачэзную прорву, задыхаецца і крычыць, і тут яму ў вочы свеціць рэзкае святло.

– Уставай, баравік, сонейка заходзіць, ужо на вечар збіраецца. Ты цэлы дзень хочаш праспаць? – кажа Дада.

Ён расплюшчвае вочы: сонца адбіваецца ў вокнах дома насупраць. Ён намацавае рукамі цыгарэты і адну са смакам закурвае.

- Ведаеш, што мне снілася?
 - Што ты не можаш прачнуцца. Ты мне ўжо гаварыў.
 - Дык я і праўда не мог, – спалохана кажа ён.
- Дада смяецца:
- У цябе дзікая фантазія.

Канец свету і разбітыя яйкі (Koniec sveta a rozbité vajce)

Я ляжу на падлозе ў аднапакаёўцы на вуліцы Рачанскай у Браціславе і чытаю. Толькі што я атрымаў ліст ад Іды з Амерыкі. Яна піша, што там, у штаце Калумбія, вельмі холадна. Праз хвіліну я пішу ёй адказ, што ў нас зіма вельмі дзіўная: калі я зранку а восьмай прачнуўся, на дварэ было цёмна. Нізкія хмары хутка беглі па небе, бліскалі маланкі і грымеў гром, што ў студзені не зусім звычайна. Пасля, Іда, пачалі падаць такія сняжынкi, як калі б раструшчылі пенапласт. Узняўся рэзкі гарачы вецер, які прынёс з сабою лістоту бананавага дрэва, хоць у Браціславе бананы не растуць, ты ж ведаеш, Іда. Раптоўна пацяплела. Ртуць у тэрмометры на акне паднялася да дзевятнаццаці градусаў. У навінах казалі, што на Нямеччыну наляцеў вихор. Ён нарабіў шмат шкоды. Нейкі вяшчун прадказаў на гэты месяц катастрофы ва ўсім свеце. Дату ён не падаў, але прадказанні здзяйсняюцца. Ты, напэўна, ужо ведаеш, што ў М. Б. рак? Табе перадае прывітанне суседка, якая бегае па доме ад дзвярэй да дзвярэй і абвяшчае, што хутка канец свету. Я даў ёй дзевяць яек, якія прыйшлі ў пасылцы. Адно было бітае.

Пераклала са славацкай Святлана Рогач